

Leesclub 81: Liefde & macht

Soldaat Wojtek
van Bibi Dumon Tak,
tekeningen van Philip Hopman

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Soldaat Wojtek* van Bibi Dumon Tak. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

- 1 Ronde 1 bestaat uit 5 vragen over het verloop van verhaal. De spelers draaien om de beurt een kaartje om en geven antwoord op de vraag. Daarna mogen andere spelers reageren.
- 2 Ronde 2 is een vragenronde waarin elke speler een vraag mag formuleren aan een van de personages.
- 3 Ronde 3 is de discussieronde. In deze ronde draaien de spelers om de beurt een kaartje om van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
- 4 Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'NaamsvermeldingNietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

Boven de rand van de zak verschenen twee pikzwarte oogjes die knipperden tegen het felle licht. Die oogjes zaten verstopt in een doffe, vaalbruine vacht. Zonder verder naar het jongetje te kijken pakte Pjotr het stoffige beestje op. Het paste precies in zijn armen. 'Een beer,' fluisterde Stanislav. Heel even was er van die stoere soldaten niets meer over. Hun stemmen werden zacht en allemaal wilden ze het beertje aaien. (p. 14)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog vinden vijf Poolse soldaten een beertje langs de weg. Ze nemen hem mee op hun reis naar het front en noemen hem Wojtek. De aanwezigheid van de beer in het leger wordt niet altijd op prijs gesteld. Wojtek haalt vaak kattenkwaad uit: hij maakt al het water van de soldaten op, eet de keuken leeg en loopt soms ineens weg. Toch wordt hij de beroemdste mascotte uit de Tweede Wereldoorlog, bekend onder de bijnaam 'De bommeldrager'. Tijdens de oorlog krijgt Wojtek krijgen een bijzondere band met de Poolse soldaten.

In deze leesclub bespreek je de onverwachte vriendschap tussen mens en dier in oorlogstijd. Hoe kan een beer troost bieden? Hoe beslis je wat het beste is voor een vriend die zelf niet kan praten? Aan de hand van de discussievragen denk je na over de ongewone vriendschap tussen Wojtek en de soldaten en bespreek je de verschillende manieren waarop mensen omgaan met oorlog.

Ronde 1: Grip op het verhaal

Draai om de beurt een kaartje om en geef antwoord op de vraag. Nadat degene die aan de beurt is antwoord gegeven heeft, mag de rest reageren of aanvullen

Ronde 2: Vragenrondje

Hieronder staan verschillende fragmenten uit het boek. Lees er allemaal één. Noteer een vraag die je aan een van de personages zou willen stellen. Probeer samen antwoord te geven op die vraag.

- Pjotr kan niet slapen: 'Hoe kon ... veilig zijn?' (p. 50)
- Lolek schiet uit zijn slof: 'Toen Stanislav ... menens was' (p. 79-80)
- De commandant ziet Wojtek voor het eerst: 'Pjotr en ... te vertellen' (p. 22)

Ronde 3: Discussievragen

Draai om de beurt een kaartje om van een stapel naar keuze en reageer op de discussievraag. Nadat degene die aan de beurt is antwoord gegeven heeft, mag de rest reageren.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Soldaat Wojtek* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Haal voorbeelden en argumenten uit jullie reacties op de discussievragen.

Vraag 1

Waarom sluiten Stanislav en Pjotr zich aan bij het leger?

Vraag 2

Waar en hoe ontmoeten de Poolse soldaten Wojtek?

Vraag 3

De kolonel die de troepen inspecteert, belooft de soldaten dat Wojtek nooit vergeten zal worden. Hoe zorgt hij daarvoor?

Vraag 4

Hoe gaat Wojtek om met de andere dieren die in het legerkamp aanwezig zijn?

Vraag 5

Wat gebeurt er met Wojtek als de oorlog is afgelopen?

Antwoorden

- 1 Ze willen helpen hun land, Polen, te bevrijden.
- 2 In de woestijn van Iran wil een jongetje de beer aan hen verkopen.
- 3 Het embleem van het Tweede Poolse Korps wordt een beer die een bom draagt.
- 4 Eerst is hij bang voor ze; later raakt hij bevriend met ze.
- 5 Hij gaat naar een dierentuin in Schotland.

Vraag

3

Vraag

2

Vraag

1

Antwoorden

Vraag

5

Vraag

4

Feest der herkenning? 1

Als Pjotr en Stanislav naar Iran zijn gevlucht, besluiten ze samen te gaan vechten om Polen te bevrijden. Denk je dat jij ook actie zou ondernemen in de oorlog? Waarom wel of waarom niet?

Feest der herkenning? 2

De soldaten kopen Wojtek van een jongetje in de woestijn. Zou jij Wojtek hebben meegenomen? Waarom?

Feest der herkenning? 3

Vergelijk de vriendschappen van de Poolse soldaten met jouw eigen vriendschappen. Wat is er hetzelfde, wat is anders?

Feest der herkenning? 4

'Hij rapporteerde aan de commandant wat er was gebeurd en verder zei hij er tegen niemand meer iets over' (p. 80). Waarom denk je dat Lolek zijn vrienden niets vertelt over de twee soldaten die hij opgeblazen ziet worden? Zou jij het met je vrienden delen als je zoiets zou hebben gezien? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 5

Nadat Lolek zijn vrienden heeft verteld over het incident met de twee overleden soldaten gaat hij naar bed. Die nacht slaapt Wojtek bij hem in de tent, terwijl de beer normaalgesproken bij Pjotr slaapt. Waarom denk je dat Wojtek dit doet?

Feest der herkenning? 6

Hoewel Wojtek de hele tijd kattenkwaad uithaalt in het kamp, nemen de soldaten hem toch steeds weer mee als het leger zich verplaatst. Kun jij begrijpen waarom? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 7

De soldaten krijgen een bijzondere band met Wojtek. Kun jij je voorstellen hoe het is om een vriendschap met een dier te hebben? Herken je het? Licht je antwoorden toe.

Feest der herkenning? 8

Na de oorlog besluit Pjotr om Wojtek toch achter te laten in de dierentuin in Schotland en hem niet mee te nemen naar zijn thuis in Polen. Kun jij begrijpen waarom hij daarvoor kiest? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning?

3

Feest der herkenning?

2

Feest der herkenning?

1

Feest der herkenning?

6

Feest der herkenning?

5

Feest der herkenning?

4

Feest der herkenning?

8

Feest der herkenning?

7

Stof tot nadenken? 1

'De Russen dachten namelijk: als we tegen de Duitsers gaan vechten, kunnen we de hulp van de Poolse soldaten goed gebruiken. Maar de meeste soldaten hadden daar helemaal geen zin in' (p. 9). Uiteindelijk besluiten de Poolse soldaten voor de Engelsen te gaan vechten. Waarom denk je dat ze deze keuze maken?

Stof tot nadenken? 2

Als de soldaten Wojtek niet van de kleine jongen in de woestijn hadden gekocht, was hij waarschijnlijk in het circus terecht gekomen. In de maatschappij wordt er soms gediscussieerd over de vraag of wilde dieren wel of niet in het circus thuishoren – hoe komt dat, denk je? En wat vind jij daarvan?

Stof tot nadenken? 3

"We gaan de oorlog in, ouwe jongen,' zei Stanislav zo zachtjes dat verder niemand het kon horen, 'en ik zweer je dat ik bang ben'" (p. 62). Waarom denk je dat Stanislav zijn angst deelt met de beer?

Stof tot nadenken? 4

Wojtek is de hoofdpersoon van het verhaal. Wordt het verhaal meer vanuit hem verteld of vanuit de soldaten? Wat is het effect daarvan?

Stof tot nadenken? 5

'Het draaide allemaal om overleven, en wie stierf telde niet meer mee, die had voorgoed verloren' (p. 80). Wat bedoelt Lolek hier volgens jou mee?

Stof tot nadenken? 6

Stanislav hoopt dat de soldaten alle Duitsers terug kunnen drijven naar Duitsland en dat ze er daarna een groot hek omheen kunnen zetten zodat niemand de Duitsers ooit nog hoeft te zien of te ruiken. Kun je begrijpen waarom Stanislav dit zegt? Licht je antwoord toe.

Stof tot nadenken? 7

In het boek wordt Wojtek vaak beschreven alsof hij bijna menselijk is. Kun je andere boeken bedenken waarin dieren menselijke eigenschappen hebben? Wat is het effect daarvan?

Stof tot nadenken? 8

Soldaat Wojtek is gebaseerd op een waargebeurd verhaal. In werkelijkheid was het niet Pjotr Wojtek meenam uit de woestijn, maar Irena Bokiewicz. Zij was onderdeel van een groep Poolse burgers die uit Rusland vluchtte en met de Poolse soldaten meereisde naar Iran. Waarom heeft de auteur ervoor gekozen om dit deel van het verhaal aan te passen, denk je?

Stof tot nadenken?

3

Stof tot nadenken?

2

Stof tot nadenken?

1

Stof tot nadenken?

6

Stof tot nadenken?

5

Stof tot nadenken?

4

Stof tot nadenken?

8

Stof tot nadenken?

7